

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 39.

4 Octombrie, 1898

LICEUL GERMAN LA SIRETE

De ani mulți și îndelungați se străduesc frații noștri din Bucovina să capete un liceu românesc, în care educațiunea și instrucțiunea fragedelor generațiuni românești să se poată face în conformitate cu spiritul lor, cu aptitudinile lor, cu năsuințele lor firești.

Dar toate aceste osteneli au rămas fără efect pînă în ziua de astăzi, căci nici azi măcar nu există în întreaga Bucovină un singur liceu român complet. La Suceava, în liceul german, se dă elevilor români ceva crîmpei de instrucție în românește, dar mai bine este să nu prea stăruim la acest punct, căci ministerul de instrucție reușit-a să facă prin greșitele sale dispozițiuni o caricatură din aceste așa zise clase paralele românești.

Teamă ne este că tot astfel are să fie și la clasele paralele românești dela Cernăuți. Cauza e, că administrația superioară școlară e compusă din oameni nepricepători. Ei vor fi buni pedagogi *nemți*, dar le lipsește cu desăvîrșire competența și destoinicia de a organiza, administra și controla un învățămînt românesc.

Dar autoritățile din Bucovina parcă își bat capul cu nevoile învăța-

mîntului elevilor români? Ele consideră pe acești elevi ca pe niște animale ce trebuiesc *dresate* după gramatici și alte manuale nemțești. Acești elevi, așa se vede treaba, vor fi existînd, ca onorabilii străini din administrația școlară să aibă un pretext de a încasa lefuri, fără a face o singură ispravă serioasă.

Se vede că la stăruința acestor străini pripășiți în Bucovina, «*M. S. a bine-voit să încuviințeze înființarea unui liceu în Sirete*», cum ne spun ziarele de acolo. *Sirete* este un orașel românesc, împrejmuț de jur împrejur de sate românești. Era deci cel mai fieresc lucru din lume, ca în acest orașel Guvernul să deschidă un liceu românesc, în toată regula. Dar nu. El a dat ascultare tuturor intriganților, cari fac din instrucția publică a țării o speculă, și a determinat pe Impăratul să încuviințeze întemeierea unui liceu german în Sirete. Ce caută un asemenea liceu acolo? Vrea contele Thun să-și crească și în Bucovina patrioți de trampa D. D. *Wolf* și *Schönerer*.

Apoi dacă nu vrea, atunci de ce tinde să germanizeze cultura acelei populațiuni neaoșe românești?

Am spus-o și o repetăm: cu chipul

acesta guvernul vienez își va înstrăina cu desăvârșire populațiunea română din Bucovina, care are să se sature odată de vorbe dulci și fapte urite din partea unei vitrige stăpîniri.

Școala secundară germană în Sirete va să zică un scandal și amar se înșeala Nemții, dacă cred că umilind pe Romîni în străvechia lor patrie au să-i facă amici ai culturii germane. Astfel nu numai că cultura germană n'are să apară simpatică, ci are să fie chiar combătută cu înverșunare de către Romîni, întocmai ca cultura maghiară.

O FAPTA NOBILA

Biroul Ligii ne transmite următoarea notă, care va fi cetită, de sigur, cu cel mai viu interes, de către toată suflarea cu adevărat românească:

Doamna *Elena Dr. Turnescu*, cunoscuta și generoasa filantropă care a dotat atîtea instituțiuni culturale din țara noastră, a dăruit suma de 1000 (una mie) lei, pentru edificarea unui local de școală română din Transilvania.

Fapta veneratei d-ne Turnescu, al cărei nume va fi săpat pe frontispiciul școlii, este o operă de bine-facere care alină durerile inimilor române, și atrage după sine binecuvîntarea atîtor generații de Romîni subjugăți și amenințați de Unguri cu desnaționalizare.

Felicitînd pe d-na Turnescu pentru acest frumos exemplu, ne exprimăm speranța, că toții bunii Romîni, cari dispun de avere vor avea puterea patriotică ca să-limiteze înlesnind ast-fel edificarea școlilor în care cultura și națiunea română își găsește cel mai prețios sprijin și cel mai sigur apărător.

Doamna *Dr. Turnescu* a făcut, condusă de nobleța sufletului d-sale, o

mulțime de fapte bune, cunoscute tuturor Românilor cari știu să păstreze recunoștința făptuitorilor de bine. Nenumărate văduve cuprind în rugăciunile lor numele doamnei Turnescu, a binefăcătoarei lor; o mulțime de biserici se mîndresc cu două materiale, pe care cucernicia profund creștină a doamnei dr. Turnescu le-a așezat întrînsele întru preamărirea Celui de Sus; o întreagă serie de instituțiuni de filantropie luminată își au azi existența, grație sollicitudinii și spiritului vecinic blînd și vecinic gata de ajutor a acestei femei distinse a societății noastre.

Vor fi multe femei în țara noastră, pe cari împrejurările acestea românești le-au înălțat pe scara averilor. Dar publicul cel mare, națiunea noastră, neamul nostru românesc cu ce s'au folosit pe urma lor? Multe din ele și-au cheltuit imensele averi în plăceri fanteziste și trecătoare, în rochii ce costă întregi bogății, în giuvaericele cu al căror preț ar putea trăi nenumărate familii. Cîte sunt acele femei, luminate la minte și mari la suflet, cari să înțeleagă nimienicia unor asemenea aspirațiuni banale și adesea ridicole? Cîte sunt acele femei cari să aibă tăria de a se avînta într'adevăr la înălțimea piramidei noastre sociale și de acolo, dintr'o înălțime senină, să-și arunce privirile de jur în prejur și să observe inimi rănite, aspirațiuni obștești generoase dar irealizabile din lipsă de fonduri etc. Asemenea femei puține au existat la națiuni streine, puține fost-au și la noi. Intre acestea însă vecinic se va cita cu glorie și cu o generală recunoștință numele doamnei *Elena Dr. Turnescu*.

D-sa a adăogat acum la frumoasele ei fapte, una care merită particulara mulțumire a tuturor *Ligiștilor*, a tuturor Românilor cu dor de țară și durere de neam: *D-na Dr. Turnescu* a dăruit *una mie Lei* pentru edificarea unui local de școală românească într'o comună din Transilvania. Cu această faptă, generoasa dăruitoare s'a îndrumat pe o cale pe care de mult Româtimea întregă ține să o poată saluta. Da, în Transilvania și în genere pe tărîmul chestiunii naționale, care în fond e o chestie de cultură, d-na *Dr. Turnescu* a ținut să facă un splendid început și ne asociăm și noi cu toți aceia care exprimă dorința, de a vedea această nobilă inițiativă producînd roade bogate și înbelșugate pe acest tărîm național pe care se întrunesc toate sentimentele înalte, toate aspirațiile nobile, iubirea de neam și de țară.

Mulțumim și noi din toată inima, în numele celor obijduiți și ajutați, generoasei doamne *Elena Dr. Turnescu* și o încredințăm, că asemenea fapte încălzesc un întreg popor și în curînd Româniile de peste munți, au să venereze în doamna *Turnescu* o adevărată matroană română, o femeie-model în acest secol al deșteptării naționale.

I. P. G.

CONCENTRAREA PESTE MUNȚI

Frații noștri se conving tot mai mult de trebuința absolută de a găsi o bază de înțelegere și apropiere între dînșii. *D. I. Russu Șirianu*, redactorul *Tribunei Poporului*, publică în organul dela Arad

un articol care arată necesitatea unei concentrări între fruntașii din Transilvania. Ne vom pronunța și noi în această chestie.

Iată deocamdată argumentările d. *I. Russu Șirianu*.

«Ne certăm, de par'că ne-ar fi pus la cale Ungurii, atît noi aici, cît și frații noștri din regat», — așa mi-se jeluia un amic, membru distins și devotat al partidului național român.

Intr'adevăr, mai ales de cînd cu revenirea asupra afacerii școalelor dela Brașov, un spirit rău s'a sălășluit între noi. Amici, cari ani de zile au dus luptă grea împreună, se ceartă asupra unor chestiuni cari așa cum a fost puse în discuțiune, *Românismului* nici un folos nu aduc. «Tribuna» ca să lovească în noi, citează din «Telegraful român» și «Drapelul». Noi îi răspundem prin cuvinte puțin grațioase ce a schimbat cu «Telegraful Român», așa că ambele redacțiuni așteaptă cu oare-care emoțiune noi și noi articole... le-aș zice *polemisoare*, dacă ele n'ar produce în afară impresia, că *Româniile se ceartă rău* și cuvintele *frăție* și *solidaritate* au fost șterse din vocabularul aderenților partidului național.

Ei bine, situația aceasta nu se mai poate tolera. Cine ține să nu mai facă plăcere adversarilor noștri politici, *trebuie să dozească o înțelegere între diferitele grupări politice române*. Ungurii, cînd vorba e de a sta în fața *naționalităților*, nu se prezintă *divisați*, ci una sunt, opoziție și guvernamentali. Și să se noteze că ei dețin puterea, ear noi stăm desorganizați și certați, deși e vorba să ne apărăm neamul și legea în contra loviturilor tot mai întetite ale celui mai dușmănos guvern.

Bărbații grupați în jurul «*Tribunei Poporului*» au dat dovezi și în trecut că vor buna înțelegere, cel puțin cu foștii lor tovarăși de luptă. Anul trecut, cînd am proiectat o adunare politică, ne-am grăbit să înștiințăm și să invităm la *comună lucrare* și pe frații dela Sibiiu. Am amînat chiar convocarea adunării ce să ne putem înțelege cu d-l dr. I. Rațiu și cei rămași în

jurul său. A fost, de sigur, de regretat, că înțelegerea nu s'a putut face, deși din partea noastră membrii devotați ai partidului ca dr. V. Lucaciu, V. Mangra și dr. Ștefan C. Pop, au negociat pentru a se stabili o înțelegere măcar în vederea adunării ce am convocat, și cu toții ne-am declarat gata să participăm la o acțiune politică ce s'ar pune la cale din Sibiu.

Ce nu s'a putut atunci, poate să reușească în viitor, căci azi din toate părțile, tot cu mai multă insistență se cere *strângerea rîndurilor*. Perpetuarea actualei stări de lucruri ar însemna că nu ne știm călea pe inimă ci punem mai pe sus de cauza mare națională înguste gânduri și meschine dorințe. Ar însemna că nu avem nici un pic de simț politic și nici ne știm da seama de greutățile vremii. Uniți d'am fi și plini de cel mai mare entusiasm, și totuși față de o formidabilă putere de Stat, cum au știut să se înfigă Ungurii în actuala constelațiune politică europeană, suntem stabili. Dar mi-te desuniți și continuu în ceartă? Pe ei vin să-i laude în capitala lor un puternic împărat, iar noi ne încăerăm la ceartă cînd capitala lor primește cu același alaiu împărătesc pe regele tinărului regat român. Chiar în afacerea recentă cu școalele dela Brașov, ei se presintă susținînd toți aceleași vederi, pe cînd în presa română lupta desperată e a dovedi că în neamul românesc ar fi bărbați de stat trădători.

Inferioritatea noastră e evidentă.

Să punem deci capăt certelor și desbinărilor. Să căutăm a ne apropia și a ne înțelege. Să căutăm a elimina din presa noastră afacerile asupra căror s'ar încinge discuțiuni înveninate, și să căutăm puncte asupra căror am putea cădea de acord.

Făcută odată înțelegerea între ziare, se vor apropia d'olaltă și luptătorii cari acum sunt grupați în jiuorul *diferitelor* noastre centre. Cei chemați se vor întruni atunci cu speranța de a putea da iarăș viața partidului național și ne vom organiza așa fel ca loviturile venite din partea puterii de Stat să fie totdeauna bine parate. Căci azi jertfele se dau fără folos și partidul abea dacă mai vegetează.

Ca primul pas spre înțelegere se impune mai presus de toate un *armistițiu în presă*. Din parte-ne îl proclamăm chiar de azi.

STATISTICA PRIGONIRILOR

DE

PESTE MUNȚI

(Dela Septembrie 1897 — Septembrie 1898).

În cele următoare dăm cetitorilor noștri o schiță statistică despre prigonirile la care au fost expuși Românii din Transilvania în restimpul dela Septembrie 1897 — Septembrie 1898.

Maghiarizarea numelor de comune. Cea mai revoltătoare lovitură ce s'a săvîrșit în contra naționalităților nemaghiare în cursul restimpului dela Septembrie 1897 — Septembrie 1898, este *legea pentru maghiarizarea numelor de comune*. Legea asta s'a votat de către Stăpînitorii unguri pe la sfîrșitul anului 1897. Prin ea, comori naționale dintre cele mai scumpe ale Românilor, numele strămoșești ale orașelor și satelor, ale munților și văilor, sunt nesocotite, înlocuindu-se cu străine numiri, făurite în limba lui Arpád. Toate naționalitățile nemaghiare s'au revoltat ca unul în contra proiectului de lege, iar prietenii din împărăție și din străinătate ai libertății naționale au înfierat după cum se cuvenia purtarea stăpînirii ungurești. Între români se făcuse planul de a se concherna adunări de protestare în toate cercurile, dar stăpînirea le-a zădărnicit cu puterea.

Adunarea dela Sibiu. Pe ziua de 14 Decembrie 1897, în preajma sărbătorilor Crăciunului, câți-va alegători fruntași din cercul Sibiului și cercurile mărginașe, în frunte cu venerabilul lor președinte d-l Dr. Ioan Rațiu, au conchemat la Sibiu o adunare de protestare în contra maghiari-

sărei numelor de comune. Dar la porunca stăpînirii *adunarea a fost oprită de primarul oraşului* sub cuvînt *neîntemeiat*, că în Ungaria ar fi vieţuind numai o naţiune, cea ungurească, prin urmare adunări de alegători români n'ar fi îngăduite! Cu zile înainte de adunare, primarii şi notarii de prin comune căpătaseră poruncă aspră *să oprească pe oameni de a veni la Sibiu*, iar în ziua adunării *jandarmi înarmaţi păziau drumurile spre Sibiu, oprind pe ţărani a se apropia de oraş*. Cu toate acestea în ziua hotărîtă cite-va sute de ţărani se adunară, în frunte cu vre-o 100 de bravi Sălişteni. Mulţimea de Românaşi s'a strîns în contra voei poliţiei şi a gendarmilor numeroşi, la clădirea ce se zice «*Gesellschaftshaus*», unde a sosit şi numeroşi fruntaşi în cap cu neînfrîntul preşedinte d-l dr. Raţiu. Au fost de faţă şi o ceată de Saşi naţionalişti, oameni cu învăţătură. S'au rostit vorbiri frumoase, pe urmă mulţimea a trecut în ordine frumoasă pe străzile de frunte ale oraşului şi făcîndu-se o nouă adunare, s'a votat şi s'a scris o viguroasa protestare în contra maghiarisărei.

Adunarea dela Arad. Asemenea adunarea de protestare s'a conchemat, de către peste 100 de fruntaşi români, la Arad. Dar nici adunarea asta n'a fost îngăduită de stăpînire.

Cu toată opreliştea, la 23 Decembrie 1897 — ziua adunării, sute şi mii de români din Arad, din împrejurimi şi câţi-va depărtări s'au adunat la Arad. Anunţîndu-se celor adunaţi porunca de oprire, poporul a poruncit-o la episcopie. Aici s'a arătat poporului episcopul Meşianu. Părintele Lucaciu a ţinut o vorbire înflăcărată către episcop, care a mulţumit cu cuvinte de îmbărbătare pentru popor. Dela episcopie poporul s'a dus la biserica românească, unde s'a făcut o slujbă pentru Impăratul Francisc Iosif. La urmă sa cîntat imnul împă-

rătesc «Doamne ţine şi protege patria şi pe împărat».

Maghiarisare pe toată linia. Stăpînitorii maghiari nu s'au mulţumit cu legea pentru maghiarisarea numelor de comune, ci fac totul ca să poată maghiarisa pe toată linia.

Un scop de frunte al lor este *maghiarisarea numelor de oameni*. În acest scop ei nu s'au sfiit a se tolosi nici de cele mai urite mijloace.

Toţi miniştri au dat ordinaţiuni către sluşbaşi ca să-şi maghiariseze numele. Astfel unii bieţi slujbaşi români de pe la trenuri şi din alte locuri au fost nevoiţi să-şi maghiariseze frumoasele lor nume româneşti; alţii, voind a-şi păstra numele strămoşesti au fost daţi afară din slujbe şi lăsaţi pe drumuri, muritori de foame.

Ziarele naţionale *Tribuna* şi *Foia Poporului* au publicat cite-va scrisori desnădăjduite, în cari asemenea slujbaşi români se plîngeau de urgia maghiarisărei, dar cu bărbăţie declarau, că *mai bine mor decît să-şi lapede scumpul lor nume strămoşesc*.

Bánffy pentru maghiarisare. Pînă acolo a mers îndrăsneala stăpînitorilor, încît Bánffy, întîiul ministru unguresc, a ţinut în Aprilie 1898 un mare sîtat la Budapesta, împreună cu trimişi ai gazetelor ungureşti, pe care i-a îndemnat să lupte pentru maghiarisare, de vreme-ce aceasta e o «mare cauză a Ungurilor!»

Societăţi de maghiarisare. Pe lîngă cunoscutele *kulturegyulet-uri*, cari n'au nici ele alt scop decît maghiarisarea, s'au mai înfiinţat acum din sprijinul stăpînirii ungureşti *societăţi de maghiarisare* în toată ţara. Aceste societăţi, numite «*Nemzeti szövetség*», au ţinut în cursul anului adunări în multe centre româneşti, ca la Brad, Sebeş, Turda etc., cu scopul nebun de a îndupleca pe români să se maghiariseze. Dar Pretutindenea au umblat cu ruşine, căci românii nici nu voiau să ştie de ele.

Maghiarisarea prin colonisări. Un alt mijloc și mai vechiu de maghiarisare al stăpînirii sunt colonisările, adică așezarea de comune noi nngurești între Români, Sârbi, Slovaci și Sași, cu scop de a-i face pe toți aceștia Unguri.

În scopul maghiarisării prin colonisări, stăpînirea a cheltuit *din banii țării* sume uriașe, cumpărînd pămîntul și vînzîndu-l aproape pen imic la Unguri și la Săcui. Astfel de comune ungurești s'au făcut în Nimigea, Șermașul-Cîmpiei și în alte părți. Dar nici una n'a făcut vre-o ispravă; Ungurii așezați între Români, parte *au învățat românește*, parte fiind leneși, au luat lumea în cap. Acum, stăpînirea a scris noi concursuri pentru comunele rămase pustii și dă ungușilor înlesniri și mai mari pentru a se așeza între Români. Dar putem fi siguri, că și acum se vor păcăli cu amar!

Maghiarisarea apropiere pe Sași de Români. Barbarele goane de maghiarisare, cari se îndreaptă asupra Sașilor ca și asupra celorlalte naționalități nemaghiare, au avut darul să înstrăineze pe Sași dela prietenii lor de pînă acum și să-i apropie de noi.

Mai ales în urma legii pentru maghiarisarea numelor de comune, Sașii s'au îndirjit și ei în contra stăpînirii și au silit pe cea mai mare parte din deputații lor să se despartă de partidul stăpînirii și să nu se mai alătore la nici o partidă ungu-rească.

Cînd miniștrii unguři au dat porunci slujbașilor ca să se scrie unguři, Sașii deasemenea au protestat. Ba reprezentanța comitatului Sibiu a făcut un protest pînă la stăpînirea din Budapesta, spunînd că maghiarisarea cu sila este o faptă necinstită.

În unele părți, Sașii luptă deja în reprezentanțele comunale alătura cu Români. Seinnul acesta e îmbucurător și nu dorim decît ca toți sașii să înceteze a se

mai purta dușmănește cu Români și a se împrieteni fără fățarnicie cu noi.

Legea despre robirea preoților. Stăpînitorii maghiari știu bine că biserica este paza cea mai puternică a naționalității române, ear preoții și învățătorii sunt apostoli chemați ai poporului. De aceea s'au năpustit cu prigoniri furioase și asupra bisericei, a preoților și a învățătorilor din Transilvania.

Lovitura cea mai primejdioasă ce s'a dat bisericei și preoțimei este *legea pentru salarisarea preoților necatolici*. Tăișul înveninat al acestei legi este îndreptat mai ales în contra preoțimei greco-orientale. Pomenita lege ia măsuri ca să întregească venitele preoților, dar cu scopul de a face preoți atîrnători de guvern. De aceea legea este o știrbire îndrăsneată a neatîrnării bisericei române gr.-orientale. În contra acestei lovituri nelegiuite, consistoarele au înaintat proteste la guvern, iar episcopii Nicolae Popea dela Caransebeș și Ioan Meșianu dela Arad au protestat în casa magnaților. De altă parte, toate sinoadele noastre bisericești au hoiărit să nu primească ajutoare dela guvern pe seama preoților. Cu toate acestea, Monarhul a întărit lege în luna lui Iulie 1898. Pe la începutul lui Augus 1898, consistorul din Sibiu a ținut ședință în cauză și, spre mirarea și durerea tuturilor Românilor, a hotărît să primească ajutorul viclean al guvernului! În contra acestei hotăriri neromânești au votat membrii consistoriali: asesorul *Nicolae Cristea*, protopopol *V. Damian* profesorul *dr. Daniil P. Barcinu* și asesorul *P. Lucașu*.

Gendarmii în biserică. Indrăsneala ne mai pomenită a stăpînitorilor a mers atît de departe, încît n'au cruțat nici chiar sfintele locașuri bisericești.

De repețite-ori, *ianacierii stăpînirii — gendarmii — au pătruns înarmați în biserică, pîngărînd astfel casa tui Dumnezeu.*

Astfel sinoadele protopresbiterale ținute în primăvara anului 1898 la Hondol și Turda în biserici au fost închise cu sila, după-ce geandarmii înarmați s'au furișat în locașul Domnului.

Cu prilejul serbărilor de 3/15 Maiu, mulțime de biserici au fost încălcate de sbiri ai stăpîniri și de geandarmi, ca să nu se țină leturgii pentru martirii din 1848 (vezi capitolul *Aniversarea anului 1848*).

De asemenea a fost încălcată de geandarmi, prin Iunie 2898, biserica românească din *Cermeiu* (lingă Arad), de unde ianicerii ungurești au smuls cu puterea stîntul prapor pe cuvînt că ar fi fost în culori naționale.

Prigonirea bisericel greco-catolice. Stăpînirea ungurească vrea să răpească bisericeii române greco-catolice neatîrnarea și să o înjghebeze într'o așa zisă «autonomie catolică». Atît clerul cit și laicii greco-catolici au luat poziție contra acestui plan care nu-i decît o păcătoasă încercare de maghiarizare.

La 6 Noembrie n. 1897, ținîndu-se la Budapesta o conferență a episcopului catolic, Mitropolitul român *Mihalyi* din Blaj a declarat în numele episcopilor români greco-catolici, care erau de față, că episcopul român greco-catolic nu va lua parte la congresul (adunarea) catolicilor, pentru că biserica română gr.-cat. își are neatîrnarea sa națională, pe care n'o va jertfi nici odată. Și într'adevăr, la congresul catolic ținut mai apoi în Budapesta n'a luat parte nici un Român greco-catolic, spre marea supărare a stăpînirii ungurești.

Dar nu numai biserica și preoții sunt luați la goană de către stăpînire. Aceeași e soarta și a școalei și a dascălilor români. În anul acesta prigonirile în contra școalelor și dascălilor români au fost întetite și foarte necruțătoare.

Școalele închise cu geandarmi. La 9 Decembrie 1897, sbirii stăpînirii a închis prin silă, *cu geandarmi*, școala română

confesională din *Ciucca*, pe cuvînt că zidirea școalei n'ar fi cum trebuie. Adevăratul scop însă a fost, că în acea comună este și o școală de stat, care n'avea aproape nici un școlar. De aceea, stăpînirea locală a și dat poruncă aspră, ca *băieții români să meargă de aci înaintea la școala de stat.*

La 17 Decembrie 1897, o volnicie și mai îndrăzneată s'a săvîrșit în comuna Felea-cul-Săsesc. Protopretorul ungur, însoțit de geandarmi înarmați cu puști, a oprit intrarea copiilor în școala românească poruncindu-le să seducă la școale de stat! Sbirii au închis școala, pe învățător l-au provocat ca în 24 de ore să plece din comună, iar pe preot l-au amenințat cu închisoarea grea!

La 25 Februarie 1898, școala românească din *Nușfalău* a fost închisă la porunca stăpînirii comitatului, pe cuvînt că învățătorul n'avea calificăția cerută.

Uneltirile împotriva școalelor din Brașov. Cea mai mare prigonire ce s'a făcut anul acesta în contra școalelor române, ne-o arată uneltirile țesute de stăpînirea ungurească cu scop de a închide mîndrele școale dela Brașov, gimnasiul și academia comercială. Sub cuvînt că școalele acestea ar fi primit pe sub ascuns ajutoare dela guvernul din România, stăpînirea a voit să le închidă sau cel puțin să le maghiarizeze, îmbiîndu-le cu ajutor dela Stat. În zadar au răspuns capi școalelor, că ajutoarele din România sunt legiuite, pentru că biserica Sf. Nicolae din Brașov, care sprijinește școalele, primește acele ajutoare în prețul unor moșii pe cari le-a avut mai nainte în România și cari azi sunt ale Statului român. Stăpînirea ungurească nu voia să audă de nimic.

Amenințat atît de rău și lipsit de ajutor, mîndrele școale erau să cadă pe mină ungurească sau să fie închise, dacă Românii brașoveni n'ar fi hotărît să jertfească totul

pentru a nu lăsa peirei școalele. Dar stăpînirea nu s'a lăsat cu una cu două, ci a trimis la Brașov o comisie să vadă cum stau lucrurile cu ajutoarele primite mai înainte din România. Comisia a făcut cercetare, rezultatul însă nu-i cunoscut pînă acum.

Cauza nu s'a limpezit încă pe deplin.

Batjocorirea școalelor române. La 11 Aprilie cel nou 1898, fiind sărbarea întăririi legilor ungurești dela 1848, stăpînirea a silit și școalele române confesionale și comunale să serbeze.

De asemenea în ziua de sf. Ștefan, earăși o serbare ungurească, stăpînirea a poruncit gimnasiilor române și celorlalte școli românești să așeze pe clădirile lor steagul unguresc.

La sfîrșitul anului 1897 --- 1898, ministrul unguresc al școalelor a cerut de la gimnasiul din Blaj să-și publice programa ungurește. Consistorul greco-catolic din Blaj a protestat cu hotărîre în contra acestei volnicii.

Maghiarisarea școalelor române. La începutul verei lui 1898, s'a ținut la Budapesta adunarea dascălilor dela toate președintele din Ungaria. Președinte al adunării a fost un ungur Axaméthy, sfătuitor de frunte al ministrului școalelor. Acest Axaméty a propus, ear adunarea a primit să înainteze ministrului un plan de lege, în care să hotărască maghiarisarea tuturor școalelor române din țară. După cum spunea sfătuitorul ministrului, acesta va primi planul, doar el l-a și făcut în ascuns! Prin urmare școalele normale române sunt iarăși amenințate de o primejdie mare.

Învățămîntul românesc (?) la universitatea din Budapesta. O nedreptate strigătoare s'a făcut școlii românești și prin faptul, că la universitatea din Budapesta a fost numit profesor, în locul neprețuitului și învățatului român *Alexandru Roman*, răposat acum un an — mult umilitul și pu-

țin învățatul Ioan Ciocan, fost director al gimnasiului român din Năsăud și slugă plecată mai ales al ministrului Banffy.

Aniversarea lui 48 în Transilvania. În anul acesta împlinindu-se cincizeci de ani dela vitejeasca luptă pentru tron, patrie și libertate, — *Tribuna* din Sibiu a publicat în iarnă un articol însuflețitor, provocînd toată românimea să serbeze jubileul acelor zile mari. Articolul a trezit însuflețire între toți Românii.

La 10 Maiu căl. nou *Tribuna* a publicat un călduros apel pentru sărbarea zilei de 3/15 Maiu în toate ținuturile românești. Apelul era scris de fruntașii noștri dr. Ioan Rațiu, George Pop de Băsești, dr. Teodor Mihali, Rubin Patița, Iuliu Coroianu, dr. D. Ciuta și Dionisiu Vaida.

A doua zi la 11 Maiu, publică o convocare cu nenumărate subscrieri, pentru o adunare la Blaj, pe Cîmpul Libertății.

Dar stăpînirea ungurească înspăimîntată de aceste sărbări — au săvîrșit cele mai neomenoase nelegiuri numai să oprească adunarea:

La porunca guvernului, episcopii români au dat circulare, provocînd pe preoți și pe credincioși, să se rețină dela orice manifestație și pomenire pentru 1848 în biserici, cu prilejul zilei de 3/15 Maiu. De altă parte o muțime de sărbări școlare, cari se pregătise între români au fost oprite de ministru, chiar în clipa din urmă, când invitațiile erau tipărite de'a.

Nici adunarea din Blaj n'a fost îngăduită. Protopretorul din Blaj, urmînd poruncilor guvernului, a oprit-o, pe cuvînt că după legea de naționalități, Românii n'ar avea drept să se adune ca Români!!

Ca să nu se poată aduna popor la Blaj, s'au luat de către stăpînitor măsuri cele mai aspre. Toate drumurile către Blaj erau împănate de jandarmi cari opreau poporul să meargă la Blaj, la multe gări nu se dădeau bilete de tren Românilor, ear în

Blaj și împrejurimi se trimiseă pe lingă mulțimea de jandami două companii de infanterie și un escadron de husari!

De altmintrelea, cu toare măsurile de oprire ale stăpînirii, ziua măreață de 3/15 Maiu s'a sărbat în toate părțile, prin predici, parastase și sărbări în sinul familiei. În multe locuri (Turda, Orăștie, Munții-Apuseni, Lugoj etc.), bisericile românești au fost încălțate în cursul slujbei de solgăbirei, jandarmi, notari și alți, trimiși să spioneze ce se întimplă!

Se știe că «legea» cea mai iubită a stăpînirii e — *jandarmeria!* Din dragoste față de «legea» asta, *numărul jandarmilor s'a ridicat anul acesta la peste 10.000!* Cei mai mulți sunt așezați între nemaghiari și mai ales între Români.

Dintre numeroasele sălbăticiii săvîrșite de jandarmi dela Sept. 1897—Sept. 1898, încreștăm la răvași pe următoarele mai sîngeroase:

Barbaria dela Tișovița. Comuna asta curat românească, se află lingă Mehadica unde se făptuise anul trecut groaznicul măcel el Românilor. Le 16 Decembrie 1897 notarul comunei renegatul ungar Petrovici György pornește prin comună, să scoată cu puterea dările. Pe drum se întilnește cu un om sărman, Iacob Sêrbu, care și el era dator cu ceva dare. *Jandarmii* cari însoțiau pe notar, ascultînd de porunca aceluia, *încep să snopească pe bietul țaran cu patul puștei cerînd să plătească darea.*

Marcu Petrea mai curagios, n'a voit să iasă. Geandarmii se năpustiră asupra lui și începură a-l snopi din nou. Flăcăul chema într'ajutor pe tovarășii lui. *Jandarmii se prefăcură că se retrag și pe urmă sloboziră puștile în ficiori. Unul a fost omorît, ear altul rănît de moarte.* Amîndoi au fost împușcați prin spate, prin urmare nu ei au atacat! După omor, jandarmii au prins pe nouă dintre ficiori și în bătăi și legați în fiare i-au dus la *Teaca*. Firește, jandarmii n'au fost pedepsiți.

Măcelul dela Dol. La 8 Iunie 1898, jandarmii au făptuit iarăși un măcel, ca la Mehadica, în contra Românilor. Măcelul s'a făptuit în comuna curat românească *Dol* de lingă Cluj. Causa ori poate chiar plănuitorul măcelului e singurul proprietar ungar care trăia în acea comună, un anume *Bereczky József*, fost notar și pe urmă mare cămătar și proprietar.

Măcelul s'a întimplat pentru o pășune a ungurului, care deși făgăduise țaranilor să le lase vitele acolo, n'a voit să știe de asta. În ziua de 8 Iunie, oamenii statului în frunte cu primarul, au băgat totuși vitele în pășune. Atunci ficiorul lui *Bereczky*, merge trimis de tatăl său la solgăbiroul din Hida, cu care era prieten, și-i cere jandarmi. Solgăbirăul, care e ungar și el, poruncește îndată unei cete de jandarmi să meargă la fața locului pentru a face liniște. Jandarmii erau sub comanda lui *Bereczky*, care se înarmase și el. Ajunși la pășune, jandarmii vrea să închidă vitele. Oamenii, adunați acolo în număr mare, roagă pe *Bereczky* să primească zălog și să închidă numai cîte o vită de gazdă, altcum fiind paguba prea mare pentru țarani. Dar unгурul, nu mai vrea să audă nimic și *comandă foc jandarmilor deși nu avea acest drept, el nefiind jandarm!* Jandarmii împușcă de mai multe ori în mulțime; patru țarani au rămas morți pe loc, *vre-o 8 au fost foarte greu răniți.* Intre cei morți erau chiar fruntașii satului: primarul împușcat prin șele, curatorul bisericesc împușcat în piept, și fătul bisericesc împușcat în cap. Afară de oameni, au fost împușcate multe vite. Dar, cu toate că vina lui *Bereczky* și a jandarmilor era dovedită peste doar și poate, *ei n'au fost pedepsiți.*

Barbariile din Cîmpeni. La 2 Iunie 1898, fiind tîrg de țară în *Cîmpeni*, Munții-Apuseni, o ceată de jandarmi s'au năpustit asupra femeilor române, ca să le smulgă

din păr și de pe piept tricolorul național care erau împodobite. Dar bravele Mcațe n'au voit să lase tricoloul odată cu capul. Intre femei se afla chiar și prieteasa română d-na Cothișel din Certege. Aflind despre volnicia jandarmilor, vre-o 2000 de Moți s'au adunat amenințatori în fața judecătoriei cercuale, cerind să fie puse în libertate femeile lor. De frică Ungurii au eliberat îndată pe bravele Moațe.

— Tot în Cimpeni, jandarmii au săvârșit o nouă barbarie, câte-va zile în urmă. Sălbaticii jandarmi au oprit cu puterea o nuntă românească a d-lui Al. Macaveiu din Bucium Șasa cu domnișoara Lucreția Gomboș, — pentru cuvânt, că trăsurile și caii erau împodobiți cu tricolor național. *Pe una dintre nuntașe (d-șoara Chitrop) jandarmi au amenințat-o cu moarte dacă nu-și rupe tricolorul cu care-și împodobise părul.*

(Va urma).

O SERBARE MIȘCĂTOARE

Familia din Oradea-mare publică următorul raport, care va înveseli toate inimile românești.

Inaugurarea „Bihorenei“.

Sîmbăta trecută, la 1 Octombrie n., s'a ținut în Oradea-Mare o serbare, care, prin însemnătatea și frumusețea sa, a electricat pe toți aceia cari au luat parte, căci o manifestație atât de imponentă a ființei românești din părțile acestea, nu s'au mai văzut în orașul nostru.

Serbarea aceasta a fost inaugurarea institutului de credit și economii «Bihoreana» societate pe acții în Oradea-mare.

Importanța unui astfel de institut în Bihor este mai mare decât ori-unde; eată cuvîntul pentru care înființarea a fost întîmpinată cu căldură din toate părțile și pentru care direcțiunea s'a crezut datoare a lua hotărîrea, ca inaugurarea să se facă cu o solemnitate mai mare decât aiurea.

S'au aranjat un șir de festivități, care toate împreună au ridicat serbarea la nivelul unei adevărate sărbători mari.

Acestea, conform obiceiului de bun creștini, au început la biserică. Membrii direcțiunii, ai comitetului de revisiune și funcționarii institutului, s'au întrunit dimineața la orele 8 în splendidul local al institutului, pe al cărui frontispiciu tot din dimineața aceea o imponentă inscripțiune vestea, că acolo s'au arborat noul institut românesc «Bihoreana.»

Este de un bun augur pentru viitorul institutului, că localul său se află tocmai între cele două biserici române din piața Sf. Ladislau.

De aceea cu toții s'au dus în corpore întiiu în catedrala gr.-cat., unde canonicul Moise Neș, dimpreună cu preoții canonicul onor. Ioan Moga, Samuil Ciceronescu și capelanul D. Mureșanu, au oficiat liturgie ocașională.

Au fost de față în biserică Pr. S. Sa Episcopul Mihail Pavel, propositul Teodor Kövály, canonicii George Juhász, Artemiu Sarkady, dimpreună cu alți preți.

Bisericanii gr.-or. au fost reprezentați prin protopresbiterul Toma Păcală și presbiterul Andreiu Horváth.

Din inteligența română oradană cîți-va bărbați, mai mulți tineri și o cunună de dame, în deosebi soțiile membrilor din direcțiune.

După terminarea serviciului divin, au trecut toți în biserica gr.-or. română unde liturgia a început la orele 9.

A oficiat părintele protopresbiter Toma Păcală, asistat de preotul Andreiu Horváth și de capelanul I. Bode.

Din clerul gr.-cat. am văzut acolo pe canonicii G. Juhász, Moise Neș, și pe capelanul D. Mureșanu.

În sfîrșit s'a cîntat, conform tipicului, «Împărate ceresc» și solemnitatea s'a terminat.

De aici tot publicul s'a dus în localul institutului, unde preoții ambelor confesiuni au făcut deodată sfeștania.

Din partea gr.-cat. a sfîntit apa canonicul Moise Neș în sala de ședință a direcțiunii; cîtă vreme, în localul din front al comptabilului, a îndeplinit aceeași funcțiune

protopresbiterul Toma Păcală, asistat de părintele Andreiu Horváth.

În decursul acestui serviciu, publicul a umplut toate salele și la ușile deschise cîntările rituale ale ambelor confesiuni se contopeau, în un întreg armonie și nedespărțit.

Apoi preoții au sfințit toate încăperile; în urmă tot publicul, domni și dame, au sărutat crucea.

A fost un moment foarte înălțător, cînd se întîlniră cei doi preoți oficianți.

Protopresbiterul gr.-or. Toma Păcală prin o sublină inspirațiune românească, a sărutat crucea ținută de canonicul gr.-cat. Moise Neș, care la rîndul său inspirat de aceeași simțire, a sărutat apoi crucea protopresbiterului.

Această scenă mișcătoare a emoționat pe toți, raze de bucurie străluciau în ochii turtora și o fericire negrăită cuprinse toate inimile.

Sub impresiunea aceasta s'a întrunit apoi direcțiunea, după depărtarea publicului, în ședință plenară prima în frumosul său local, în care a discutat agendele cele mai urgente.

Dintre aceste relevăm că președintele, în calitatea sa de cassar interinal, a prezentat o dare de seamă despre vîrsămintele ce a încasat dela adunarea constituantă din Maiu; avocat al institutului, la propunerea directorului executiv, s'a ales dr. Aurel Lazăr, care în urmarea acesteia renunțînd la postul de membru în direcțiune, în locul său a fost ales dr. Nicolae Popovici.

În același timp, comitetul de revisiune a ținut ședința de constituire, alegîndu-se președinte Toma Păcală, notar Samuil Ciceronescu.

Astfel întregul personal se compune astăzi așa :

Direcțiune: Președinte: Iosif Vulcan; vicepreședinte, Nicolau Zigre. Membri: Iosif Roman, Moise Neș, Petru Pantea comerciant; dr. Nicolae Popovici, medic; Demetriu Horváth, preot; V. Ignat, avocat în Beiuș; Iosif Moldovan, preot în Ortileag.

Director executiv: dr. Coriolan Pap (membru și în direcțiune).

Comitetul de revisiune: Președinte: Toma Păcală.

Notar: Samuil Ciceronescu.

Membri: Sava Raicu, prim-comptabil la

«Victoria»; dr. Ioan Nichita, avocat și membru în direcțiune la «Silvania»; dr. Ioan Buna, avocat.

Funcționarii: Contabil: Iosif Diamandi; casar: Clement Hossu; avocat: dr. Aurel Lazar.

După încheierea ședințelor, membrii direcțiunei prime, ai comitetului de revisiuni și funcționarii s'au fotografiat împreună întru amintirea acestei zile neuitate, desținînd un exemplar din acest tablou pentru sala de ședință a direcțiunei.

La miazăzi un banchet foarte vesel a încheiat șirul festivităților, la care — firește — s'au pronunțat multe toaste însuflețite.

O BIRUINȚĂ ROMANEASCĂ

Românii din comitatul (județul) Aradului au contribuit prin energia lor foarte mult, ca în ultima adunarea a comitatului (un fel de consiliu județean) fișpanul maghiar să fie înfrînt cu propunerea sa. Fișpanul adică susținea propunerea, ca pentru acoperirea sumei furate de patriotul *Kriványi*, să se voteze o contribuție nouă.

După discursurile eloquente ale membrilor români ai adunării d. *D. Velici*, dr. *Suciu* și dr. *St. C. Pop* propunerea aceasta guvernamentală a căzut. Cu Români votară și cîțiva Unguri.

Iată numele membrilor români cari erau prezenți și cari au hotărît soarta acestei propuneri:

Bulboca, Aug. Beleş, Ioan Ciora. I. Dascăl, I. Evițian, Eftim Igrîșan, Grigore Mladin, G. Popovici (Șiria), dr. G. Popovici (Chișineu), Ștefan Russu, Liviu Tămășdan, Petre Tămășdan, Nicolae Urs, David Urs, Ilie Urs, Simion Buda, Ciobriș, I. Dunca I. Iancu, T. Gulieș, Givulescu, C. Gurban, Iuliu Herbai, Iancu Iustin, Arpád Cacincea, Filip Leuca, Arsenie Leuca, V. Mongra, I. Morar, I. Moldovan, D. Muscan, dr. N. Oneu, dr. St. C. Pop, I. Popovici, V. Pantos, Sava Raicu, dr. I. Suciu, G. Turic, G. Ponta, I. Micloși, I. Russu, M. Veliciu, Teodor Magos, Roșu (Semlac), Franco și P. Dragoș.

Această biruință dovedește un lucru: că dacă Români de peste munți ar depune mai multă solidaritate și disciplină politică, ei ar putea pregăti guvernului asemenea eșecuri mai des și în cele mai multe comitate locuite de Români.

DAS WESEN

DES

NATIONALITÄTEN-PRINCIPS

Man hat in unserem Jahrhundert über die charakteristischen Merkmale der Nationalität, über das Ausmass der Berechtigung nationaler Bestrebungen, kurz über das Nationalitäten-Princip, eine ganze Literatur zusammengeschrieben.

Ganz allgemein wird zugegeben, das Nationalitäten-Princip sei eine wesentlich moderne politische Idee, denn thatsächlich lassen sich weder im Alterthum, noch im Mittelalter, selbst in der Neuzeit nicht, wenigstens vor der französischen Revolution, nationale Ansprüche und Kämpfe in unserem heutigen Sinne nachweisen.

Bezüglich der Merkmale, die für das Vorhandensein einer Nationalität als charakteristisch angesehen werden, sind die Meinungen heute so ziemlich übereinstimmend. Man bezeichnet als Nationalität ein Volk, welches auf einem zusammenhängenden Gebiete wohnt, dieselbe Sprache spricht und, zum Bewusstsein seiner nationalen Zusammengehörigkeit gelangt, ein gemeinsames politisch-culturelles Ideal anstrebt. Das Hauptmerkmal der Nationalität, welches ihr zugleich eine grosse politische Bedeutung ertheilt, liegt somit, wie es die italienische Schule, *Vico*, *Mancini*, *Mamiani* u. a., zuerst richtig erkannte und wie es seither immer allgemeiner zugestanden wurde, im *National-Bewusstsein*. Das ist, wie *Lecky* treffend bemerkt, das *cogito ergo sum* der Nationalität.

«Die zweifache Ordnung natürlicher und historischer Bedingungen, sagt *Mancini*, (p. 35), die Gemeinsamkeit des Gebietes, der Abstammung, und der Sprache genügen

noch nicht eine Nationalität, wie wir sie begreifen, zu bilden. Diese Elemente sind, wie eine regungslose doch lebensfähige Materie, welcher der Lebens-Hauch noch nicht inspiriert wurde. Dieses Lebens-Princip nun, diese Vervollständigung des Seins einer Nationalität, dieser Anfang ihres sichtbaren Bestehens ist *das Sich-Bewusstsein der Nationalität*.»

Dieselbe Ansicht finden wir später bei Marco Minghetti:

«Man kann sagen, die Nationalität ist die Civil-Persönlichkeit eines Volkes und dass sie sich erst äussert, wenn das Volk sich dessen bewusst wird.» (1).

Selbstbewusste Völker stellen aber Forderungen auf. Die Freiheits- und Gleichheits-Ideale der französischen Revolution wurden anfangs wohl zumeist nur auf die Individuen bezogen. Doch bald wurden sie auch auf sociale Gruppen übertragen. Der bürgerlichen Freiheit und Gleichheit folgte die Proclamierung der Religionsfreiheit und die Gleichstellung der verschiedenen Glaubensbekenntnisse, die Befreiung der Leibeigenen von den Fesseln des Feudalismus, etc. In weiterer naturgemässen Differenzierung dieser allgemeinen freiheitlichen und egalitären Ideen kam das Nationalitäten-Prinzip immer klarer zum Vorschein. Wenn es den Völkern gelang, den monarchischen Absolutismus durch ihr Selbstbestimmungsrecht zu ersetzen, warum sollten andere Völker nicht dasselbe Recht haben, sich vom Rassenabsolutismus irgend eines sie bevormundenden Volkes loszulösen?

«Après l'accroissement de la prospérité matérielle et l'adoucissement des moeurs, sagt *Novicow*, ce fut la Révolution française qui donna le plus puissant essor au principe des nationalités. Elle a proclamé

(1) Marco Minghetti, *Commemorazione di Vittorio Emanuele*, in der *Nuova Antologia*, Rom., 1879, Rd. XIII. S. 203.

l'égalité de tous les hommes: à la place du *sujet* passif et inerte elle a mis le citoyen, inviolable dans sa personne et dans ses biens, le citoyen revêtu de droits politiques. Dès lors les hommes, relevés dans leur propre estime, n'ont plus voulu subir le joug d'une langue étrangère pour s'élever à la culture intellectuelle. Ils n'ont plus consenti à travailler pour que d'autres nations profitassent de leurs peines. Ils se sont révoltés en voyant la vie se retirer de leur pays pour s'épanouir à leurs dépens dans un centre étranger. Et puis, par une conséquence logique et inévitable, *si chaque individu a des droits, comment la communauté n'en aurait-elle pas? On n'a pas plus le droit d'opprimer une société qu'un simple particulier. (1)*

Allerdings soll nicht in Abrede gestellt werden, dass das Nationalitäten-Princip von den polnischen Freiheitskämpfen, namentlich von der polnischen Revolution des Jahres 1830 gefördert wurde, wie auch von dem französischen Einfluss in Deutschland unter Friedrich dem II. und von der darauf folgenden Reaktion gegen französische Ueberhebung und Präponderanz. Auch die Germanisirungs-Bestrebungen Josef des II haben der Entwicklung des Nationalitäten-Princips einen mächtigen Impuls gegeben, denn sie erweckten das Nationalbewusstsein der in ihrer Existenz bedrohten Völker, namentlich der Magyaren.

Betrachtet man die modernen Nationalitäten-Kämpfe, so kann man nicht umhin, sie in immer engere Beziehungen zur allgemeinen Cultur-Entwicklung zu bringen.

Wir leben nunmehr seit Jahrzehnten in einem Zeitalter, in dem man täglich von der «Souveränität» des Volkes, von Demokratie und Dezentralisation der Staatsgewalten, vom allgemeinen Stimmrecht

spricht und die Verwirklichung all dieser Principien ungestüm anstrebt, denn «alles Recht geht ja vom Volke» aus. In einem solchen Zeitalter ist es natürlich, dass die verschiedenen Volks-Persönlichkeiten leichter als sonst zum Bewusstsein ihrer Existenz und ihrer Kraft gelangten. Alle diese Begriffe wurden selbst bei den bis in die jüngste Zeit verschollen gewesenen Völkern gang und gebe und sie mussten naturgemäss namentlich den unterdrückten Völkern die Bedeutung der politischen Autonomie für deren Existenz und Entwicklung klar erscheinen lassen

Die Zeiten, wo man sich über dieses Princip leichtfertig lustig machen konnte, wo die Liberalen Östreichs dem Grafen Stadion vorwerfen konnten, ohne sich lächerlich zu machen, er hätte die ruthenische Nationalität in Galizien «erfunden», diese traurigen Zeiten der politischen Verblendung sind längst dahin.

Heute dürfte es jedem denkenden Politiker klar sein, dass das Nationalitäten-Princip einfach ein natürliches Ergebniss der allgemeinen Cultur ist, und dass es keiner Camarillen und keiner «auswärtigen» Kreise bedurfte, um diesem Principe den Eingang zu den Völkern Östreich-Ungarns zu eröffnen.

«*Comment, fragt sich Emile de Laveleye, dans certains pays le sentiment national devient il si farouche qu'il aspire à l'isolement, quand presque partout les particularités nationales s'effacent sous le vernis uniforme de la civilisation européenne?*

Les causes de ces faits contradictoires ne sont rien moins que les plus nobles conquêtes et les plus grands principes dont s'enorgueillit l'époque moderne, l'égalité de tous, la souveraineté populaire, le régime constitutionnel et parlementaire, la démocratie, les découvertes de la science, la diffusion de lumières, la culture de la philologie et des lettres. Le mouvement des

(1) *La politique internationale* par I. Novicow Paris, 1886, Alcan, j. 142.

nationalités a donc sus racines dans ce qui constitue le caractère distinctif des sociétés actuelles, et il tire sa force justement de ce qui fait la leur. Il en résulte que, pour l'arrêter, il faudrait arrêter aussi tout progrès et ramener les peuples à l'ancien régime» (1).

Ganz in diesem Sinne schreibt Luigi Palma, der berühmte Staatsrechtslehrer an der Universität zu Rom in seiner preisgekrönten Schrift über das Nationalitäten-Princip, *Bluntschli* u. a.

Man bekommt es oft zu lesen und zu hören, dass das ganze Um und Auf der Nationalitätenfragen eigentlich der Kampf um Geltendmachung gewisser National-Sprachen sei.

Prüft man nun die Sache unbefangen, so erkennt man unschwer, dass diese Behauptung auf Unkenntnis des Wesens der nationalen Idee beruht.

Wohl ist die Sprache ein Merkmal der Nationalität, doch weder ist sie das Haupt- noch das einzige Merkmal dieses Begriffes, auch ist sie nicht gerade unerlässlich zur Bestimmung einer Nationalität.

Es gibt Nationalitäten, die längst ihre eigene National-Sprache vergessen haben und sich einer anderen, einer fremden Sprache bedienen und doch eine Nationalität darstellen.

Die Irländer sind doch unstreitig eine Nation, obwohl sie ihr keltisches Idiom längst nicht mehr reden.

Die Nationalität ist eben eine ausgeprägte Volks-Individualität, sie beruht auf dem Bewusstsein eines gemeinsamen, zusammenhängenden Gebietes, einer gemeinsamen Abkunft, einer gemeinsamen Geschichte, Sprache, gemeinsamer Sitten und Gebräuche, zum Teil auf dem Bewusstsein einer gemeinsamen Religion und gemeinsamer Gesinnungen.

Das Erwachen eines auf einem zusammenhängenden Gebiete wohnenden Volkes zum Bewusstsein seiner nationalen Persönlichkeit ist an sich ein jedenfalls ethischer Rechtstitel des betreffenden Volkes, zu einer Staats-Individualität zu werden. Natürlich gibt aber erst die Macht den Ausschlag dazu. «Zunächst, sagt *Bluntschli*» ist die Nation nur Cultur und nicht Staatsgemeinschaft.

Aber wenn sie sich ihrer Gewissensgemeinschaft recht lebendig bewusst wird, dann liegt der Gedanke und das Verlangen nahe, dass sie diese Gemeinschaft auch zu voller Persönlichkeit ausbilde, dass sie auch einen gemeinsamen Willen hervorbringe und ihren Willen machtvoll betätige, d. h. dass sie den Staat bestimme oder zum Staate werde.» (Allg. Stle 107).

Die Emancipation und das Selbstständig-Werden der Balkan-Völker, die augenscheinlichen Bestrebungen der Völker des Habsburger Reiches liefern den besten Beweis für die Richtigkeit dieser Auffassung.

Das Ringen der national-selbstbewussten aber noch unterdrückten Völker nach Autonomie ist das wahre Wesen des Nationalitäten-Princips und diesen Kern des Nationalitäten-Princips kann jeder polynationale Staat zum Staats-Princip erheben, ohne seinen Bestand zu gefährden. Das ist aber auch überhaupt die einzige staatsrechtliche Seite des Nationalitäten-Princips. Die Tendenz zur nationalen Einheit tritt nur in die Erscheinung, wenn selbstbewusste Völker mit aller Gewalt niedergehalten und thörichten Assimilirungs-Experimenten ausgesetzt werden. Die Schweiz und Belgien sind Beispiele dafür, dass polynationale Staaten auch fürderhin bestehen können, wenn sie ihren Volks-Individualitäten reelle Bürgschaften für deren freie nationale Entwicklung reichen.

Die Nationen müssen, nach Bismarck's

(1) *Le gouvernement dans la Démocratie*, par Emile de Laveleye, Tome I, Paris, Alcan. S. 54.

Ausdruck, athmen und ihre Glieder bewegen können, damit sie leben. Darauf beruht das heilige Recht der Nationen, sagt *B'untschli*, sich zu gestalten und Organe zu bilden, mit denen sich ihr Gesamtleben bewegen und äussern kann: Ein Recht, das heiliger ist, als alle andern.

Im Nationalitäten-Princip finden wir zuerst dieses *staatenbildende* Moment.

Aber gerade, weil jedes selbstbewusste Volk naturgemäss dahin strebt, einen Nationalstaat zu bilden, dürfen wir nicht vergessen, dass dasselbe Princip die Assimilation fremdethnischer Bruchteile seitens der überwiegenden Mehrheit des Staatsvolkes involviert.

Sociologisch gesprochen sind die Nationalitäten «socialle Gruppen» und ihre Kämpfe, die Rassenkämpfe bilden den eigentlichen Untergrund aller socialen Entwicklung. Das Nationalitäten-Princip ist somit nur eine moderne Plattform der nie ruhenden nationalen Gegensätze, es ist der *gesittete Kampf* der ehemaligen Naturstämme.

Germanisirung der Bucovina

Es wird immer schöner in der Bucovina. Nachdem bei den letzten Landtagswahlen die Regierungs-Organen offen gegen die Candidaten der rumänischen Nationalpartei Stellung nahmen, kommt uns jetzt eine andere traurige Kunde: man hat beschlossen, in der rumänischen Stadt *Sirete* ein deutsches Gymnasium zu errichten.

Was bedeutet denn dieser allerneueste Entschluss des österreichischen Unterrichtsministeriums? Hat man jetzt in Wien keine dringenderen Angelegenheiten, als durch eine solche kopflose Germanisirungstendenz die Rumänen zu erbittern? In der

Bucovina gibt es keine landständige deutsche Nationalität, die ein Recht auf nationale Gymnasien hätte. Dort gibt es bloß *Rumänen* und *Rutenen* und wenn die Wiener Regierung ein politisches, einer bestimmten Lösung zusteuernendes System befolgen würde, so liesse sie sich nicht so leicht «überzeugen», in der Bucovina die Anzahl der deutschen Mittelschulen zu vermehren.

Diese haben dort gar keinen Sinn; sie produciren bloß eine anwidernde zwitter-Cultur, weder deutsch noch rumänisch. Dorthin gehören *ausschliesslich rumänische* und *rutenische* Unterrichts-Austalten, wenn die löbliche Leitung des öffentlichen Unterrichtes ihre Mission versteht.

Dieses ewige Hegen und Pflegen aller nichtssagenden fremdsprachigen Enklaven in mitten compacter Volksmassen anderer Nationalität, hat den Wirwarr verschuldet, in welchem Osterreich-Ungarn sich befinden.

Ein föderalistischer Vorschlag

Abgeordneter *Scheicher* äussert sich im «*Katholischen Vereinsblatte*» zur österreichischen Staatskrise folgendermassen: «Ein Staatsmann, der neues Leben erwecken will muss dieses: muss ein Ideal entfalten. Welches? Ich sage, was ich mir denke. Die Königreiche und Länder vertragen sich nicht nur nicht, sie haben in ihrer Mitte selbst wieder abstossende Pole. Nun also, so greife man kühn hinein. *Ist einmal die Nationalität der ausschlaggebende Moment, so schaffe man nationale Staaten statt der historischen Gebilde* und verbinde diese «*Vereinigten Oststaaten*» mittelst eines ausgiebigen Bandes der Gemeinsamkeit. Was hindert ein nationales Böhmen zu schaffen und ihm nördlich eine deutsche Nordmark vorzulegen? *Was wäre es so Schlechtes, wenn der deutsche Böhmerwald an Ober- und Niederösterreich angeschweisst würde?* Wer könnte etwas Ernstes einwenden, wenn die kroatisch-slovenischen

Theile zu einem Staate vereinigt würden? Das wären dann natürlich nicht mehr Königreiche — Galizien gäbe einen polnischen und einen ruthenischen Staat — und Länder, *sondern Staaten, welche* wie die Cantone der Schweiz, die Staaten und Territorien Nordamerikas, *sich zu Hause beliebig national verwalten könnten.* Das *Gemeinsame*, das Zusammenhaltende wäre nicht bloß der gemeinsame *Monarch*, sondern zugleich die *gemeinsame* (deutsche) *Vermittlungssprache*, die *gemeinsame Vertretung*, insbesondere die *soziale Gesetzgebung* auf freiheitlicher Grundlage. Die Slaven würden sich der deutschen Sprache mit Rücksicht auf den Weltcharakter derselben ebenso wie den anderen gemeinsamen Einrichtungen fügen, weil ja von vernünftigen Menschen keiner sie als minderwerthig bezeichnen oder betrachten wird. Dafür wären diese *«Vereinigten Oststaaten»* geeignet, den Zug nach Osten auszuüben, die östlichen Länder mit unserer Cultur bekannt zu machen, dafür aber auch im Austausch von Industrie und Landwirtschaftsprodukten ihnen und uns gleichermaßen Vortheile zu schaffen. Das wären also Ideen, die die Nationalen wie die Socialen fesseln könnten, die uns eine Existenzbasis schaffen würden, die reinigend wirken könnten. — Der Name *«Vereinigte Oststaaten»* mit einem lebensfähigen Inhalte verbunden, könnte und würde die *Deutschen, Slaven und Rumänen Ungarns* und der Nachbarländer mächtig anziehen. Die Oststaaten könnten sogar eine grosse Rolle noch spielen, während die — leider veruneinigten — Königreiche und Länder trotz vorläufiger Vertretung im Reichsrathe an Narasmus leiden oder abzusterben scheinen. Die *«Vereinigten Oststaaten»*, social organisiert und aufgebaut, herzustellen, wäre des Schweisses der Edlen werth, denn in ihnen bliebe das alte Oesterreich, aber verjüngt und lebensfähig. Ohne Verjüngung geht es nicht. Das ist meine Ueberzeugung.»

INFORMAȚIUNI

Ministerul de culte și instrucțiune din Viena a încuviințat, la propunerea guvernului Bucovinei, societății *«Doamnelor Ro-*

mâne» pentru ajutorarea internatului și pensionatului de fetițe, subvențiunea anuală de 1200 fl., *din fondul religiosar gr. or. română* pentru durata de alți 3 ani, începînd cu anul scolastic 1898—99. Ca condițiune s'a normat, ca locurile gratuite în aceste internate să se ocupe pe calea nui concurs.

*

Cetim în *«Patria»* din Cernăuți:

Cu reserva încuviințării mijloacelor necesare pe cale constituțională a aprobat M. Sa înființarea unui gimnaziu inferior german *Sirele* cu limba română și ruteană ca studii facultative, dar fără influență asupra promovării școlarilor. Gimnasiul va purta numele *«Gimnasiul inferior Francisc Iosif»*. Se vede că Germanii veniți în țară sunt mai norocoși decît Români băștinași.

*

Cetim în *«Opinia»* din Iași, că d. *G. Enescu* — a plecat la Sinaia, fiind chemat de Majestatea Sa Regina. D-l *Enescu* în timpul șederei sale în Iași, a făcut la conservator musică timp de cîte-va ore, în mijlocul unui cerc restrîns, compus din d-nii Caudela, Șocianu, Mezzeti și tatăl tînarului artist. A cîntat de rost la piano compunerile sale proprii, printre cari și celebra *«Simfonie Națională»*, precum și mai multe bucăți de ale marilor musicanți. Toți au admirat talentul extraordinat al tînarului artist, atît ca executant, cît și ca compositor. Înainte de a se despărți, d-l *Enescu* a arătat recunoștința sa pentru d-l Caudela, care acum 10 ani a stăruit către d-l *Enescu* tatăl, care să trimită pe fiul său în streinătate. Acum 10 ani, *Enescu* pe cînd n'avea decît 7 ani, a fost adus de tatăl său în Iași, pentru a-l înscrie la conservator. D-l Caudela examinînd, a găsit, cu toată supărarea ce i-o produsese o necuviință a tînarului candidat, că copilul are dispoziții geniale și a insișat pe lîngă tată să-l trimită în străinătate. Copilul *Enescu* a făcut cu acea ocazie maestrului Caudela observația că nu ține bine arcușul. Caudela l'a tratat de obraznic. *Enescu* și acum își amintește durerea ce i-a produs asprimea d-lui Caudela. La începutul lui Octombrie Ieșenii vor avea ocazia să admire pe *Enescu* într'un concert. După aceasta marele nostru artist va pleca la Paris, ca să mai lucreze încă un an sub direcția lui Manenet.